

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІГ

Методичні вказівки до семінарських занять для студентів
спеціальності 231 Соціальна робота
усіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри організації
соціально-психологічної
допомоги населенню
Протокол № 6
Від « 14 » листопада 2019 р.

Соціально-психологічний тренінг. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів спеціальності 231 Соціальна робота усіх форм навчання / Укл.: Лещенко М.Є. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 23 ст.

Укладач: Лещенко Марина Євгеніївна, старший викладач кафедри організації соціально-психологічної допомоги населенню

Відповідальний за випуск: Новик Т.В., доцент кафедри організації соціально-психологічної допомоги населенню, кандидат психологічних наук.

Рецензент: Мазур Т.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри організації соціально-психологічної допомоги населенню Чернігівського державного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ	6
2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
3 ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	9
4 ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	10
5 МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	19
6 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	19
7 РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ	19
8 ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS.....	21
9 МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ	21
10 ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	22

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Соціально-психологічний тренінг» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «Соціальна робота». Навчальна дисципліна «Соціально-психологічний тренінг» відноситься до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки обов'язкової частини робочого навчального плану підготовки соціальних працівників.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є тренінг як багатофункціональний метод цілеспрямованих змін психологічних феноменів людини, групи або організації з метою гармонізації професійного та особистісного буття людини. Зокрема, соціально-психологічний тренінг як форма активного навчання, що дозволяє людині формувати навички та вміння побудови продуктивних соціальних між особистісних стосунків, аналізувати соціально-психологічні ситуації з власної точки зору та позиції партнера, розвивати вміння пізнавати та розуміти себе і інших в процесі спілкування.

Навчальна дисципліна «Соціально-психологічний тренінг» передбачає оволодіння теоретичними та практичними основами проведення тренінгів. Навчальна дисципліна базується на принципах групової психотерапії, соціальної та педагогічної психології.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціально-психологічний тренінг» є засвоєння студентами основних теоретичних підходів та навиків використання методів і методик сучасної практичної психології в цілях організації та проведення соціально-психологічного тренінгу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціально-психологічного тренінгу» є:

1. Вивчення теоретичних аспектів методики проведення соціально-психологічного тренінгу.
2. Оволодіння та подальше вільне оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності.
3. Ознайомлення з внутрішнім середовищем та організаційними аспектами соціально-психологічного тренінгу.
4. Ознайомлення з основними напрямками тренінгової діяльності та технологіями проведення соціально-психологічного тренінгу;
5. Формування у студентів внутрішньої професійної мотивації, навиків професійного спілкування.

Особлива увага в курсі надається безпосередньому проведенню елементів тренінгових занять з особистісного саморозвитку, самопізнання, що забезпечує практичне застосування отриманих знань.

По завершенню вивчення курсу студенти повинні:

знати :

- сутність та мету проведення тренінгів, їх види;
- принципи та норми групової тренінгової роботи;
- правила підготовки, організації та проведення соціально-психологічних тренінгів;

- технологічні та методичні прийоми та вправи, доцільність їх застосування;

- етико-нормативні підстави проведення тренінгу;

вміти:

- володіти методикою проведення окремих тренінгових вправ;

- застосовувати прийоми реалізації зворотного зв'язку, формування, нормування групи, здійснювати розігрів групи;

- цілеспрямовано добирати та використовувати тренінговий інструментарій;

- створювати програми тренінгів;

- застосовувати теоретичні знання в ході вирішення практичних професійних завдань, використовувати прийоми тренінгової роботи в психологічній практиці.

Методичні вказівки містять перелік теоретичних запитань та практичних завдань, необхідних для вивчення при підготовці до заняття, а також завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів.

1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. СПТ як метод соціально-психологічного впливу.

Тема 1. Соціально-психологічний тренінг: сутність та характеристика.

Історія виникнення групового соціально-психологічного навчання і його переваги перед індивідуальним навчанням. Співвідношення понять «групове соціально-психологічне навчання» і «групова психотерапія».

Різновиди тренінгових груп. «Групи зустрічей», «Т-групи», «групи соціально - психологічного тренінгу поведінки». Їх цілі, основні положення, принципи організації, загальні ознаки. Комунікативна компетентність і її компоненти.

Тема 2. Формування групи. Розвиток процесів у Т-групі.

Групова динаміка як сукупність групових дій та інтеракцій. Задачі та норми групи. Структура та згуртованість Т-групи. Фази розвитку Т-групи. Формування Т-групи. Структура групи і лідерства, групові ролі. Групові ролі по Шиндлеру.

Тема 3. Основні етапи роботи та принципи Т-групи.

Мета та задачі соціально-психологічного тренінгу. Головні етапи роботи Т-групи.

Основні методи СПТ. Групова дискусія як форма аналізу конкретних ситуацій. Психотехнічні ігри. Ігрові методи вирішення конфлікту. Ігри-захисту від маніпулювання. Ігри для розвитку інтуїції. Позиційні ігри. Ігри -комунікації.

Тема 4. Види соціально-психологічних тренінгів.

Групи зустрічей як форма роботи Т-групи. Вправи, що використовуються під час роботи в групі зустрічей. Групова дискусія як вид роботи в Т-групі.

Балінтовські групи та товариство АА. Головні форми роботи гештальт-групи. Групи вмінь: цілі і моделі. Тілесно - орієнтовані групи.

Змістовий модуль 2. Основні принципи конструювання програми СПТ і оцінки її ефективності.

Тема 5. Постановка цілей і формулювання завдань тренінгу.

Ввідна частина тренінгу, її структура, завдання і психотехніки. Самопрезентація тренера, введення правил тренінгової групи. Визначення потреб тренінгової групи. Поняття модуля і номера програми тренінгу. Етапи проведення номера. Зворотний зв'язок. Деролінг, шерінг і де-брифінг.

Поняття проблематизованості групи СПТ. Психотехніки, вживані для проблематизації групи. Оптимальна міра проблематизованості групи.

Тема 6. Чинники результативності соціально-психологічного тренінгу та вимоги до керівника групи.

Основні задачі та вимоги до ведучого групи. Загальні чинники результативності соціально-психологічного тренінгу. Головні якості ведучого тренінгу.

Типові помилки керівника групи. Етичні вимоги до керівника.

2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної форми навчання							
	всього		у тому числі					
			лек		сем		самоств	
	д	з	д	з	д	з	д	з
Змістовий модуль 1 СПТ як метод соціально-психологічного впливу								
1. Соціально-психологічний тренінг: сутність та характеристика	12	13	-	-	2	-	10	13
2. Формування групи. Розвиток процесів у Т-групах.	12	13	-	-	2	-	10	13
3. Основні етапи роботи та принципи Т-груп	14	15	-	-	4	2	10	13
4. Види соціально-психологічних тренінгів	12	17	-	-	2	-	10	17
Разом за змістовим модулем 1	50	58	-	-	10	2	40	56
Змістовий модуль 2 Основні принципи конструювання програми СПТ і оцінки її ефективності								
1. Постановка цілей і формулювання завдань тренінгу	12	13	-	-	2	2	10	13
2. Тренінг розвитку комунікативних навичок та вмінь	2	-	-	-	2	2	-	-
3. Тренінг особистісного розвитку: характеристика та методика проведення	4	-	-	-	4	2	-	-
4. Тренінг розвитку креативності та творчих здібностей	2	-	-	-	2	-	-	-
5. Тілесно-орієнтована терапія	2	-	-	-	2	-	-	-
6. Тренінг згуртування групи	4	-	-	-	4	-	-	-
7. Тренінг впевненості в собі: характеристика та особливості	2	-	-	-	2	-	-	-
8. Чинники результативності соціально-психологічного тренінгу та вимоги до керівника групи	12	19	-	-	2	-	10	13
Разом за змістовим модулем 2	40	32	-	-	20	6	20	26
Усього годин	90	90	-	-	30	8	60	82

3 ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д / з)
1.	Соціально-психологічний тренінг: сутність та характеристика	2
2.	Формування групи. Розвиток процесів у Т-групах.	2
3.	Основні етапи роботи та принципи Т-груп	4 / 2
4.	Види соціально-психологічних тренінгів	2
5.	Постановка цілей і формулювання завдань тренінгу	2 / 2
6.	Тренінг розвитку комунікативних навичок та вмінь	2 / 2
7.	Тренінг особистісного розвитку: характеристика та методика проведення	4 / 2
8.	Тренінг розвитку креативності та творчих здібностей	2
9.	Тілесно-орієнтована терапія	2
10.	Тренінг згуртування групи	4
11.	Тренінг впевненості в собі: характеристика та особливості	2
12.	Чинники результативності соціально-психологічного тренінгу та вимоги до керівника групи	2
	Всього	30 / 8

4 ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: Соціально-психологічний тренінг: сутність та характеристика

1.1 План заняття

1. Поняття соціально-психологічного тренінгу, його мета та завдання.
2. Історія створення тренінгового напрямку.
3. Поняття Т-групи, принципи її роботи.
4. Мета та задачі соціально-психологічного тренінгу.
5. Основні методи соціально-психологічного тренінгу.
6. Групова дискусія, як форма аналізу конкретної ситуації.
7. Психотехнічні ігри та вправи.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Курт Левін – засновник тренінгового напрямку.
2. Світоглядно-методологічні концепти тренінгу.
3. Системний підхід до соціально-психологічного тренінгу.

Завдання для самостійної роботи

1. Види Т-груп.
2. Особливості комплектування групи.
3. Характерні відмінності Т-груп та груп зустрічей.

Семінарське заняття № 2

Тема: Формування групи. Розвиток процесів у Т-групах

План заняття

1. Групова динаміка як сукупність групових дій та інтеракцій.
2. Структура та згуртованість т-групи
3. Формування Т-групи.
4. Фази розвитку групи.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Багаточисельна тренінгова група: особливості та технологія роботи.
2. Матеріально-технічне оснащення групового психологічного тренінгу.
3. Векторні моделі соціально-психологічного тренінгу.

Завдання для самостійної роботи

1. Проведіть дискусії на тему «Підготовка до тренінгу»:
А) Проблеми планування тренінгу і складання тренінгової програми.

- Б) Можливості та перспективи врахування попереднього тренінгового досвіду при створенні та плануванні СПТ.
2. Уявіть, що Ви – тренер групового соціально-психологічного тренінгу. В процесі з'ясування мотивів створення та бажаних результатів тренінгу стало зрозуміло, що в учасників та замовника є боротьба мотивів та сильно різняться бажані результати тренінгу. Дайте відповідь на питання:
- Яким чином це впливає на мотиви тренера?
 - Що тренер має робити, щоб узгодити мотиви та результати замовника та учасників?

Семінарське заняття № 3
Тема: Основні етапи роботи та принципи Т-груп
(4 години)

План заняття

1. Основні етапи роботи Т-груп.
2. Основні задачі та характеристика вправ, що використовуються на етапі знайомства членів Т-групи.
Психологічний практикум:
 - а) проведення тренінгових вправ на знайомство – вправа «Андрій – апельсин-Амстердам», «Знайомство в парах», «Представлення іншого», «Артем-артистичний»;
 - б) обговорення техніки та варіантів проведення вправ.
3. Основні задачі та характеристика вправ, що використовуються для командоутворення.
Психологічний практикум:
 - а) проведення тренінгових вправ – вправа «Портрет», «Один з двох!», «Ау, хто ти?», «Кольорові імпровізації»;
 - б) обговорення техніки та результатів проведених вправ.
4. Сутність та основні задачі вправ, що використовуються для активізації учасників тренінгу.
Психологічний практикум:
 - а) проведення тренінгових вправ – вправа «Всюдиходи», «Доторкнись», «Склади газету», «Таємний агент», «Перебільшення»;
 - б) обговорення техніки та результатів проведених вправ.
5. Основні задачі та характеристика вправ, що використовуються на завершальному етапі тренінгу.
Психологічний практикум:
 - а) проведення тренінгових вправ – вправа «Записки», «По дорозі додому», «Чому я навчився», «Відвертість»;
 - б) обговорення техніки та результатів проведених вправ.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Теоретичні та методологічні основи групового соціально-психологічного тренінгу.
2. Психодраматичний та недирективний підходи в груповій роботі на соціально-психологічному тренінгу.
3. Процес формування та розвитку групи соціально-психологічного тренінгу.
4. Особистісний компроміс як варіант побудови «успішної кар'єри».
5. Елітарні орієнтації у професійному самовизначенні, праці та творчості.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для самостійної роботи

Підготуйте методики комплексної оцінки результатів тренінгу:

- опитування учасників (усне та письмове) – оцінка учасниками програми та змін, що з ними відбулися на тренінгу;
- моделі структурованого (для тренера) та неструктурованого спостереження та самоспостереження;
- тестові завдання (чи захист проекту) для учасників;
- фокус-групи та аналіз змісту знань і рівня навичок;
- експертна оцінка замовника.

Семінарське заняття № 4

Тема: Види соціально-психологічних тренінгів

План заняття

1. Групи розвитку комунікативних навичок та вмій
2. Групи розвитку сенситивності.
3. Групи зустрічей, як форма роботи Т-групи

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Групова дискусія як вид роботи в Т-групі.
2. Балінтовські групи та товариство АА.
3. Тілесно - орієнтовані групи

Завдання для самостійної роботи

1. Опишіть основні методи та моделі застосування трансактного аналізу в груповому соціально-психологічному тренінгу (Е. Берн).
2. Як працює психодинамічний підхід (Дж. Морено) в груповій роботі?
3. Стисло охарактеризуйте типові методи поведінкового тренінгу. Якими є позиція тренера та специфіка групових процесів в СПТ, що ґрунтується на біхевіорально-орієнтованому підході?

4. Вкажіть основні переваги та недоліки застосування біхевіорально-орієнтованого підходу в соціально-психологічному тренінгу.

Семінарське заняття № 5

Тема: Постановка цілей і формулювання завдань тренінгу

План заняття

1. Проблема планування тренінгу та складання тренінгової програми.
2. Проблема визначення мети та завдань тренінгу.
3. Технологія розробки сценарію тренінгу.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Принципи розробки та алгоритм проектування психологічних тренінгів.
2. Психодіагностичні та самодіагностичні процедури в психологічному тренінгу.

Завдання для самостійної роботи

Знайдіть можливі вирішення в ситуаціях, коли об'єктивні чинники можуть поставити проведення СПТ під загрозу. Якими мають бути адекватні дії тренера СПТ з типовими складними умовами:

- Проблеми приміщення (освітлення, температура, свіже повітря, тіснота для учасників, невідповідна психогеографія, захаращеність тренінгового приміщення меблями та ін..)
- Проблеми сервісу (погані/відсутні кава-брейки, обмежений доступ до туалету тощо).
- Відмова апаратури (відключення електрики, зламаність приладів – комп'ютерів, проекторів, акустичних приладів чи мікрофону тощо).
- Склад групи (вікова, соціальна, інтелектуальна чи професійна різноманітність групи; занадто велика/мала кількість учасників тощо).
- Невиконання правил та норм тренінгу (проблеми регламенту – затягування початку, перерв, перекурів чи завершення тренінгу; не відключення мобільних телефонів та ін..).

Семінарське заняття № 6

Тема: Тренінг розвитку комунікативних навичок та вмій

План заняття

1. Особливості груп розвитку комунікативних навичок та вмій.
2. Види комунікативних тренінгів.
3. Особливості постановки мети і формулювання завдань комунікативного тренінгу.

4. Основні задачі вправ, що використовуються в тренінгах розвитку комунікативних навичок та вмінь.
5. Психологічний практикум:
 - а) проведення тренінгових вправ – вправа «Я відкриваю собі себе», «Наші питання», «Передай сигнал», «Образ, народжений мною», «Асоціації з іграшкою»;
 - б) обговорення результатів та техніки проведених вправ.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Ритуали в груповому соціально-психологічному тренінгу.
2. Ділові та рольові ігри в груповому соціально-психологічному тренінгу.
3. Сакральні і трансформаційні метафори та історії в груповому соціально-психологічному тренінгу.

Завдання для самостійної роботи

1. Стисло охарактеризуйте типові методи когнітивного тренінгу. Якими є позиція тренера та специфіка групових процесів в СПТ, що ґрунтується на когнітивному підході?
2. Вкажіть основні переваги та недоліки застосування когнітивного підходу в соціально-психологічному тренінгу.
3. Стисло охарактеризуйте типові методи екзистенційно-гуманістичного тренінгу. Якими є позиція тренера та специфіка групових процесів в СПТ, що ґрунтується на екзистенційно-гуманістичному підході?
4. Вкажіть основні переваги та недоліки застосування екзистенційно-гуманістичного підходу в соціально-психологічному тренінгу.

Семінарське заняття № 7

Тема: Тренінг особистісного розвитку: характеристика та методика проведення (4 години)

План заняття

1. Групи особистісного зростання – сутність та характеристика.
2. Психологічний практикум: презентація тренінга особистісного зростання.
3. Обговорення результатів та техніки проведеного тренінгу.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Ко-тренерство – вид тренерської роботи.

Завдання для самостійної роботи

1. Зробіть порівняльний аналіз використання різних течій екзистенційно-гуманістичного підходу в групах СПТ (К. Роджерс, Ф. Перлс, Р. Мей, І. Ялом)
2. Стисло охарактеризуйте типові методи постмодерністського підходу до соціально-психологічного тренінгу. Якими є позиція тренера та специфіка групових процесів в СПТ, що ґрунтується на постмодерністському підході?
3. Вкажіть основні переваги та недоліки застосування постмодерністського підходу в соціально-психологічному тренінгу. Що таке суб'єкт-суб'єктна взаємодія в контексті групового соціально-психологічного тренінгу?
4. Що таке суб'єктність? Якими є методи групової роботи у нейролінгвістичному програмуванні (НЛП)?

Семінарське заняття № 8

Тема: Тренінг розвитку креативності та творчих здібностей

План заняття

1. Сутність і особливості тренінгу розвитку креативності та творчих здібностей.
2. Психологічний практикум:
 - а) проведення тренінгових вправ – вправа «Неіснуюча тварина», «Острівки», «Стоп-кадр», «Застосування предметів», «Арка», «Творче життя»;
 - б) обговорення результатів та техніки проведених вправ.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для самостійної роботи

1. Вкажіть основні переваги та недоліки застосування феноменологічного підходу в соціально-психологічному тренінгу.
2. Стисло охарактеризуйте типові методи акмеологічного тренінгу (О. Сітников).

Семінарське заняття № 9

Тема: Тілесно-орієнтована терапія

План заняття

1. Сутність та особливості тілесно-орієнтованих груп.
2. Психологічний практикум:
 - а) проведення тренінгових вправ – вправа «Стежка», «Рух концентрацією», «Поспілкуватись руками», «Прогулянка горами», «Вітрильник», «Подих свічки», «Групова скульптура», «Дихаємо глибше»;
 - б) обговорення результатів та техніки проведених вправ.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для самостійної роботи

1. Наративні технології в тренінгу. Яким чином відбувається відбір та створення історій для соціально-психологічного тренінгу?
2. Навіювання та аутотренінг як технології соціально-психологічного тренінгу.
3. Вправи соціально-психологічного тренінгу та їх роль. Які основні відмінності між репродуктивними, продуктивно-творчими та пошуковими вправами?
4. Розминки і психогімнастика та їхнє місце у СПТ. Охарактеризуйте основні різновиди розминок: мотиваційні, ресурсні, емоційні, «криголами» та ін..
5. Ритуали в СПТ. Охарактеризуйте основні різновиди ритуалів: архаїчні, автохтонні, псевдо-теїстичні, канонічні, організаційно-нормативні, театральні, сакральні, ресурсні, трансформаційні, актуалізаційні тощо.

Семінарське заняття № 10

Тема: Тренінг згуртування групи (4 години)

План заняття

1. Характеристика, особливості організації та проведення тренінгу згуртування групи.
2. Психологічний практикум: презентація тренінгу.
3. Обговорення результатів та техніки проведеного тренінгу.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Проблеми планування тренінгу і складання тренінгової програми.
2. Можливості та перспективи врахування попереднього тренінгового досвіду при створенні та плануванні СПТ.

Завдання для самостійної роботи

Складіть типовий реліз (найважливіші вимоги до організації) для проведення соціально-психологічного тренінгу:

1. Мета і умови проведення СПТ.
2. Вимоги до приміщення (освітлення, температура, кількість місця тощо).
3. Вимоги (норми) для учасників.
4. Вимоги до менеджерів груп.
5. Вимоги до технічного забезпечення.
6. Інші вимоги.

Семінарське заняття № 11

Тема: Тренінг впевненості в собі: характеристика та особливості

План заняття

1. Характеристика, особливості організації та проведення тренінгу впевненості в собі.

2. Психологічний практикум: презентація тренінгу впевненості в собі.
3. Обговорення результатів ефективності та техніки проведення тренінгу.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Структура та сутність психологічного тренінгу в соціальній роботі.
2. Правила і принципи соціально-психологічного тренінгу. Теорія та практика.
3. Переваги та недоліки групової роботи.
4. Сучасні групові методи та розвиток самосвідомості.

Завдання для самостійної роботи

Складіть свій тренерський портфель за алгоритмом:

1. Розміркуйте, які тренінги Ви хотіли б вести.
2. Проаналізуйте, які тренінги користуються попитом на ринку.
3. Які теми можуть мати попит, але поки не представлені на ринку тренінгів?
4. Чи є в Вашому оточенні контексти, що потребують тренінгової практики (школи, фірми, організації, установи тощо)?
5. Відповідно до відповідей на попередні питання, які тренінгові програми Ви б хотіли і могли розробити та запропонувати?

Семінарське заняття № 12

Тема: Чинники результативності соціально-психологічного тренінгу та вимоги до керівника групи

План заняття

1. Методи та методичні засоби, що використовуються в проведенні тренінгу.
2. Особистість тренера: характерні якості та вимоги до них.
3. Особливості підбору вправ, що використовуються в тренінговій роботі.

Література: [1, 3, 4, 6, 11, 16, 19, 21, 25, 32].

Завдання для індивідуальної роботи

1. Проблеми історико-психологічного дослідження в рамках когнітивної історії психології.
2. Теоретичні та методологічні основи групового соціально-психологічного тренінгу.
3. Психодраматичний та недирективний підходи в груповій роботі на соціально-психологічному тренінгу.

Завдання для самостійної роботи

Складіть письмовий план-сценарій тренінгу:

1. Таймінг та послідовність вправ та процесів.

2. Завдання та результат кожного етапу тренінгу: мотивація, інформація, відпрацювання, контекстуалізація.
3. Валідизуйте критерії якості перевірки навичок, що були отримані учасниками тренінгу.
4. Дайте відповідь на питання: яким чином тренер, замовник та учасники зможуть перевірити, що навички, які давалися на тренінгу, тепер є і працюють?

5 МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни використовуються такі методи навчання: анування психологічної літератури, підготовка реферативних завдань та доповідей, виконання завдань для самостійної роботи, тестові завдання для самоконтролю (відповідно до методичного забезпечення дисципліни). Складання психологічних словників з окремих тем.

На семінарських заняттях розглядаються теоретичні положення відповідно до тематичного плану занять, розкриваються практичні особливості застосування соціально-психологічного тренінгу, докладно розбираються приклади.

6 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється у формі опитування, проведення контрольних робіт за темами, дискусій, виконання творчих робіт.

Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль. Модульний контроль проводиться у вигляді тестових завдань. Систематичний поточний контроль знань під час семінарських занять проводиться у формі вибіркового усного опитування, підготовки доповідей, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань, рішення ситуаційних задач.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) шляхом зваженого додавання результатів модульного контролю та постановки підсумкової оцінки до екзаменаційної відомості

Оцінювання рівня виконання самостійної роботи на основі перевірки роботи (змістовність і конкретність, достатня повнота викладення питання; завершеність викладення думок, відсутність повторів; професійна грамотність; правильність в оформленні роботи), впевненість та аргументованості на захисту.

7 РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється у відповідності до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Чернігівського національного технологічного університету (протокол № 9 від 26.10.2015 р.) Відповідно до цього положення студенти, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з дисципліни за результатами поточного та проміжного контролів допускаються до складання заліку. Результати виконання залікових завдань оцінюються за бальною системою відповідно до рівня виконаних завдань. Підсумкова оцінка з дисципліни складається з кількості балів за виконання всіх видів робіт, що виконувались протягом семестру та кількості балів отриманих на заліку. Залік проводиться наприкінці семестру.

Поточний контроль за модулями

№	Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	К-сть балів
	Змістовий модуль 1	0-20
1	Конспект лекцій	0-3
2	Підготовленість до семінарського заняття	0-7
3	Самостійність виконання реферату	0-5
4	Виконання творчих завдань (сам, роб)	0 - 5
	Змістовий модуль 2.	0-40
1	Конспект лекцій	0-2
2	Підготовленість до семінарського заняття	0-7
3	Самостійність виконання реферату	0-21
4	Виконання контрольної роботи	0-10

Підсумковий контроль

№	Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	К-сть балів
1.	Питання 1	0-20
2.	Питання 2	0-20
3.	Поточний контроль	0-60
	Зважена семестрова оцінка	0 - 100

Зі врахуванням накопичених балів протягом семестру (семінарські заняття, модульні контрольні роботи, самостійна творча робота) та балів за питання заліку комплексна оцінка роботи студента конвертується у традиційну систему.

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується іспитом, становить за поточну успішність 60 балів, на іспиті – 40 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

8 ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

82-89	B	добре	зараховано
75-81	C		
65-74	D	задовільно	
60-64	E		
0-59	FX	незадовільно	не зараховано

9 МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент:

знає :

- сутність та мету проведення тренінгів, їх види;
- принципи та норми групової тренінгової роботи;
- правила підготовки, організації та проведення соціально-психологічних тренінгів;
- технологічні та методичні прийоми та вправи, доцільність їх застосування;
- етико-нормативні підстави проведення тренінгу;

вміє:

- володіти методикою проведення окремих тренінгових вправ;
- застосовувати прийоми реалізації зворотного зв'язку, формування, нормування групи, здійснювати розігрів групи;
- цілеспрямовано добирати та використовувати тренінговий інструментарій;
- створювати програми тренінгів;
- застосовувати теоретичні знання в ході вирішення практичних професійних завдань, використовувати прийоми тренінгової роботи в психологічній практиці.

10 ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учеб. пособие. М.: Ось-89, 2005. 256 с.
2. Жуков Ю.М. Коммуникативный тренинг. М.: Гардарики, 2003. 254 с.
3. Жуков Ю.М., Мастеров Б.М. Групповой тренинг // Методы практической социальной психологии: Диагностика. Консультирование. Тренинг: Учеб. пособие для вузов / Под ред. Ю.М. Жукова. М.: Аспект Пресс, 2004. С. 97-179.
4. Марасанов Г,И. Социально-психологический тренинг. М.: Когито-Центр, 2001. 249 с.
5. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. М.: Прогресс, Универс, 1994. 479 с.
6. Рудестам К. Групповая психотерапия: Психокоррекционные группы: теория и практика. М.: Прогресс, Универс, 1993. 367 с.
7. Сандлер Дж. Пациент и психоаналитик: основы психоаналит. процесса. М.: Смысл, 1995. 192 с. (Психология для студента).
8. Сидоренко Е.В. Мотивационный тренинг: Практ. рук. Е.В. Сидоренко. СПб.: Речь, 2000. 233 с. (Психологический тренинг).
9. Сидоренко Е.В. Терапия и тренинг по Альфреду Адлеру. СПб.: Речь, 2000. 346 с. (Психотерапия на практике).
10. Сидоренко Е.В. Тренинг влияния и противостояния влиянию: Авт. концепция: Методы психол. влияния. Алгоритм противостояния манипуляции. Психол. тренажер. СПб.: Речь, 2001. 255 с. (Психологический тренинг).
11. Branden, N. (1994). The six pillars of self-esteem. New York: Bantam.
12. Carkhuff, R. R., & Antony, W. A. (1979). The skills of helping: An introduction to counseling. Amherst, MA: Human Resource Development Press.
13. Caston, Catherine. (1994). Self-directed skills nursing model: Decrease burnout in African-American caregivers. The University of Iowa, Iowa City, I A.
14. Satir, V. (1988). The new peoplemaking. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
15. Анн Л. Психологический тренинг с подростками. СПб.: Питер, 2005. 271 с. (Сер. «Эффективный тренинг»).
16. Вачков И.В., Дерябо С.Д. Окна в мир тренинга. Методологические основы субъектного подхода к групповой работе. М.: Речь, 2004. 302 с.
17. Винокур В.А. Уловки в споре. СПб.: Речь, 2005. 142 с.
18. Дерманова И. Б., Сидоренко Е.В. Психологический практикум. Межличностные отношения: Методические рекомендации. СПб.: Речь, 2003. 40с.
19. Игра в тренинге. Возможности игрового взаимодействия / Под ред. Е.А. Левановой. СПб.: Питер, 2006. 208 с. (Сер. «Практикум»),
20. Инструменты развития бизнеса: тренинг и консалтинг / Сост. Л. Кроль, Е. Пуртова. М.: Независимая фирма «Класс», 2001. 464 с. (Психология и бизнес).
21. Кипнис М. Тренинг коммуникации. М.: Ось-89, 2004. 128 с. (Действенный тренинг).

- 22.Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж.М. Техники групповой психотерапии / Пер. с англ. А. Смирнова. СПб.: Питер, 2001. 320 с. (Сер. «Практикум по психотерапии»).
- 23.Лойшен Ш. Психологический тренинг умений. Школа В. Сатир / Пер. с англ. Н.В. Кулигина. СПб.: Питер, 2001. 160 с. (Сер. «Практикум по психотерапии»).
- 24.Немиринский О.В. Личностный рост в терапевтической группе. М.: Смысл, 1999. 112 с.
- 25.Оганесян Н.Т. Методы активного социально-психологического обучения: тренинги, дискуссии, игры. М.: Ось-89, 2002. 176 с.
- 26.Прихожан А.М. Психология неудачника: Тренинг уверенности в себе. М.: ТЦ Сфера, 2001. 192 с. (Сер. «Практическая психология»).
- 27.Психогимнастика в тренинге / Под. ред. Н.Ю. Хрящевой. СПб.: Речь, 256 с.
- 28.Смит М.Дж. Тренинг уверенности в себе / Пер. с англ. В. Путьяты. СПб.: ООО «Речь», 2002. 244 с.
- 29.Суховершина К., Тихомирова Е., Скоромная Ю. Тренинг коммуникативной компетенции. М.: Академический проект; Трикста, 2006. 112 с. (Информ. технологии).
- 30.Уизерс Б. Управление конфликтом / Пер. с англ. З. Замчук. СПб.: Питер, 2004. 174 с. (Сер. «Эффективный тренинг»).
- 31.Фопель К. Барьеры, блокады и кризисы в групповой работе: Сб. упражнений / Пер. с нем. М. Янкова. М.: Генезис, 2003. 160 с. (Все о психологической группе).
- 32.Фопель К. Психологические группы. Рабочие материалы для ведущего: Практическое пособие / Пер. с нем. Е. Патяева, 2-е изд., стер. М.: Генезис, 2000. 256 с.
- 33.Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения / Пер. с нем. Л. Алексеевской, Л. Воскресенской, 2002. М.: Генезис, 2005. 336 с. (Все о психологической группе).
- 34.Хинш Р., Витманн С. Социальная компетенция. Харьков: Гуманит. центр, 2005. 192 с.
- 35.Цзен В., Пахомов Ю. Психотренинг: игры и упражнения. 2-е изд., доп. М.: Независимая фирма «Класс», 2001. 272 с. (Б-ка психологии и психотерапии. Вып. 67).